

**Громадська організація
«Київська наукова організація
педагогіки та психології»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ**

учасників міжнародної
науково-практичної конференції:

**«ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ:
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕНЬ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ»**

5–6 квітня 2019 року

Київ
2019

УДК 37.01+159.9(063)
П 43

Педагогіка і психологія: актуальні проблеми досліджень на сучасному етапі: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, Україна, 5–6 квітня 2019 року). – К.: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2019. – 160 с.

УДК 37.01+159.9(063)
П 43

У збірнику містяться матеріали, подані на міжнародну науково-практичну конференцію «Педагогіка і психологія: актуальні проблеми досліджень на сучасному етапі». Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів, науковців та представників громадських організацій.

Організатори конференції не завжди поділяють думку учасників. У збірнику максимально точно відображається орфографія та пунктуація, запропонована учасниками.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Вихруш Н. Б.

РЕФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ СЕРЕДНІХ ШКІЛ В ПІДРОСІЙСЬКІЙ
УКРАЇНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ..... 8

Ейснер Д. Ю.

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ МАРІЇ МОНТЕССОРІ..... 11

Лялюк Г. М.

СОЦІАЛЬНЕ СИРІТСТВО ЯК СУСПІЛЬНЕ АНОМАЛЬНЕ ЯВИЩЕ 12

Макарова О. В.

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ 15

Сєваст'янова О. А.

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ 17

СЕКЦІЯ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

Аржанухіна С. В., Перцова О. В.

ВИСВІТЛЕННЯ ПИТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПЕДАГОГІКИ
СПІВРОБІТНИЦТВА У НАУКОВІЙ ДУМЦІ МИНУЛОГО
ТА СУЧАСНОСТІ..... 21

Єсіпова О. О.

ВПЛИВ АКТИВНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ
НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ 23

Загурська Л. С.

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ФОРМУВАННІ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ..... 25

Карайван Х. І., Бухнієва О. А.

МЕДІАКОМПЕТЕНТНИЙ ВЧИТЕЛЬ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА –
АГЕНТ ЗМІН У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ 28

Волобуєва Т. В., Муравйова І. О.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН
НА КАФЕДРІ МАШИНОБУДУВАННЯ В ОДАБА 31

Попов Р. А.

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК І САМОАКТУАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ
У МЕЖАХ МОДЕЛІ СИСТЕМИ РОЗВИТКУ АВТОНОМНОСТІ..... 33

Старуш С. Г.

ФОРМУВАННЯ ЧИТАЦЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ РОБОТИ З ТЕКСТОМ 35

Тимошенко С. О.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ЗВ'ЯЗКІВ
МІЖ ДИСЦИПЛІНАМИ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ 39

Дейнега І. О., Кучеренко Т. А. НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	97
Палкин В. А. КРИЗИС ОТЦОВСТВА КАК ГЛОБАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА СОВРЕМЕННОСТИ	100
Полулященко Т. Л. ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКОМУ СПОРТІ.....	103
Таранець Л. С. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗНАТЬ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ, ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ОЦІНКА ТИПІВ НАВАНТАЖЕННЯ.....	107
СЕКЦІЯ 7. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА	
Єфименко Л. М., Сухар А. В. ВПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЙ ТОЛЕРАНТНОСТІ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС.....	110
Ярославцева М. І., Яценко В. В., Яценко А. В. МАЙСТЕР-КЛАС ЯК ФОРМА ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	112
СЕКЦІЯ 8. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ	
Гуляєва А. С. РЕЗУЛЬТАТИ ФАКТОРНОГО АНАЛІЗУ ДАНИХ ЩОДО ЗАДОВОЛЕНОСТІ ЖИТТЯМ ТА БАЗОВИХ ПЕРЕКОНАНЬ НА ВИБОРЦІ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ	115
Томаржевська І. В. СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ ПОНЯТТЯ «ГЕНДЕР» У ПСИХОЛОГІЇ..	118
СЕКЦІЯ 9. ПСИХОЛОГІЯ ПРАЦІ, ІНЖЕНЕРНА ПСИХОЛОГІЯ	
Сергієнко Н. П., Пискун Л. Т. МОТИВАЦІЯ ЯК СПОСІБ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	120
СЕКЦІЯ 10. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ	
Льбіна Ю. Ю., Ключєва Д. Д. ЗГУРТОВАНІСТЬ ЯК ЦІЛЕСПРЯМОВАНИЙ ПРОЯВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МАЛОЇ ГРУПИ	123
Кошак О. Ф. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ ВМІНЬ ТА НАВИЧОК СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ З ДІАГНОЗОМ АУТИЗМ	126

Надвинична Т. Л., Заморський В. З.
ТРУДНОЩІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ У СІМ'ЯХ,
ЯКІ ПОТРАПИЛИ У СКЛАДНІ ЖИТТЄВІ ОБСТАВИНИ 129

Фатєєва М. С.
ДОСЛІДЖЕННЯ ПОРУШЕНЬ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ (ОРТОРЕКСІЯ)
У ФОРМАТІ ВИВЧЕННЯ СУЧАСНИХ СУБКУЛЬТУР 131

СЕКЦІЯ 11. ПЕДАГОГІЧНА ТА ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

Гринців М. В.
АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОДРУЖНИХ
ВЗАЄМИН НА ПОЧАТКОВОМУ ПЕРІОДІ РОЗВИТКУ СІМ'Ї 134

Кінах Н. А.
ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА
МАТЕКОГНІТИВНОЇ ВКЛЮЧЕНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА 136

Короцінська Ю. А.
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ПРОСТОРУ
ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ 139

Луцак Т. Р.
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА СОЦІАЛІЗАЦІЇ
ПІДЛІТКА В СИТУАЦІЇ КОНФЛІКТУ З БАТЬКАМИ 141

Максим О. В., Рябовол Т. А.
ВЗАЄМОВПЛИВ ОЧІКУВАНЬ ТА БАЗОВИХ ЦІННОСТЕЙ
У СТАНОВЛЕННІ ОРІЄНТИРІВ ЖИТТЯ МОЛОДОЇ ЛЮДИНИ 144

Надвинична Т. Л., Голота А. В.
ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОСОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ СТУДЕНТІВ
ЗВО В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ 147

Олійник О. О.
РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ІНТЕРВЕНЦІЇ
У ПРОФЕСІЙНОМУ САМОВИЗНАЧЕННІ 150

Федоренко Л. П.
УЯВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ СІЛЬСЬКИХ ШКІЛ
ПРО ПРОФЕСІЇ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ШКІЛЬНИМИ ПРЕДМЕТАМИ 152

Черепсхіна О. А.
ПРОФЕСІОНАЛІЗМ МАЙБУТЬОГО ПСИХОЛОГА
ЯК УМОВА ЙОГО РОЗВИТКУ 155

СЕКЦІЯ 10. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Ільїна Ю. Ю., кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах

Клюєва Д. Д., студентка соціально-психологічного факультету

*Національний університет цивільного захисту України
м. Харків, Україна*

ЗГУРТОВАНІСТЬ ЯК ЦІЛЕСПРЯМОВАНИЙ ПРОЯВ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МАЛОЇ ГРУПИ

Групова згуртованість – одна з характерних рис груп, яка дуже важлива з поведінкової точки зору. Згуртованість – це ступінь, в якому члени групи залучаються один до одного, мотивовані залишатися в групах і, загалом, вона відбиває ступінь близькості. Під цим розуміється і прояв симпатії кожного учасника до інших в групі і те, наскільки кожен хоче залишатися членом даної групи.

Початок систематичного вивчення феномену згуртованості відноситься до кінця 40-х років минулого століття, коли під керівництвом Л. Фестінгера були здійснені перші спеціальні дослідження. Йому належить і найпоширеніше визначення групової згуртованості як складової усіх сил, що діють на членів групи з тим, щоб утриматися в ній. А. Лотт і Б. Лотт визначили згуртованість як групову властивість, що є похідною від кількості й сили взаємних позитивних установок членів групи [цит. 2].

Актуальність дослідження міжособистісної атракції та її впливу на згуртованість та відносини між людьми зумовлена тим, що її дослідження в соціальній психології – порівняно нова галузь. Атракція – традиційно визначається в психології як позитивне ставлення або оцінка по відношенню до конкретної людини. Її виникнення пов'язане з ломкою певних упереджень. Довгий час вважалося, що сфера вивчення таких феноменів, як дружба, симпатія, любов, не може бути напрямком наукового аналізу, скоріше, це галузь мистецтва, літератури [6].

Ціннісні орієнтації – складний соціально-психологічний феномен, що характеризує спрямованість і зміст активності особистості, що визначає загальний підхід людини до світу, до себе, що надає сенс і напрямок особистісним позиціям, поведінці, вчинкам [1, 4].

Обговорюючи фактори, які впливають на ступінь згуртованості команди, відзначають колективістські цінності як важливий фактор, що збільшує схильність людини до співпраці в умовах команди.

Великий внесок у вивчення ціннісних орієнтацій внесли: І.С. Артюхова, Н.А. Кирилова, С.К. Кіпріянова, І.С. Кон, В.М. Кузнецов, А.В. Мудрик, А.С. Шаров та інші.

Поняття соціального конфлікту трактується як зіткнення двох і більше суб'єктів соціальної взаємодії та широко інтерпретується представниками різних напрямків конфліктологічної парадигми. На думку Л. Козера, конфлікт є одним з видів соціальної взаємодії, в ході якого відбувається «боротьба за цінності й претензії на

статус, владу і ресурси, в ході якої опоненти нейтралізують, завдають шкоди або усувають своїх суперників» [цит. 7].

Метою нашого дослідження стало визначення впливу ціннісних орієнтацій, атракції та міжособистісних відносин на рівень сформованості групової згуртованості та наявність/відсутність конфліктності в групах (вивчення феномену згуртованості в емоційному, мотиваційному та соціально-психологічному проявах).

Дослідження проводилось на базі різних факультетів НУЦЗУ. У якості респондентів виступали студенти різних курсів (загальна кількість 60 осіб). З метою вивчення динамічних змін згуртованості в різних групах протягом навчання, нами була використана методика Сішора «Індекс групової згуртованості», яка спрямована на визначення рівня згуртованості. Аналіз отриманих результатів після обробки даних свідчить про те, що внаслідок сумісної роботи протягом навчання рівень групової згуртованості в студентських групах зростає. Це може свідчити про те, що члени цих груп задоволені спільною роботою та у них переважає перспектива подальшої співпраці.

Для визначення впливу ціннісних орієнтацій на згуртованість групи нами була використана методика М. Рокіча «Ціннісні орієнтації». Дана методика заснована на прямому ранжуванні списку цінностей і є найпоширенішою в наш час. М. Рокіч вивів два класи цінностей:

- термінальні – переконання в тому, що якась кінцева мета індивідуального існування варта того, щоб до неї прагнути;
- інструментальні – переконання в тому, що якийсь образ дій або властивість особистості є кращим у будь-якій ситуації.

Для статистичного аналізу в якості критерія був застосований критерій U Манна-Уїтні для оцінки відмінностей ціннісних орієнтацій між двома незалежними вибірками за рівнями значимості для них.

Досліджуючи міжособистісні відносини в групах з високим рівнем згуртованості, ми використали «Тест міжособистісних відносин Лірі». Дана методика розроблена і призначена для вивчення взаємовідносин в малих групах. При дослідженні міжособистісних відносин найчастіше виділяються два чинники: домінування – підпорядкування і дружлюбність – агресивність. Саме ці фактори визначають загальне враження про людину в процесах міжособистісного сприйняття. У роботі для статистичного аналізу в якості критерія був застосований Т-критерій Стьюдента для незалежних вибірок, оскільки в нашому випадку розглядалися дві незалежні вибірки – група № 1 (студенти першого курсу) та група № 2 (студенти другого курсу). Співставлення даних груп проводилось за типами міжособистісних відносин. Даний критерій використовувався з метою порівняння особливостей міжособистісних відносин.

Досліджуючи атракцію ми використали методику З.Рубіна «Шкали любові і симпатії». При складанні шкал опитувальника З.Рубін виходив з певних теоретичних уявлень про внутрішню структуру вимірюваних феноменів. Зокрема, важливими для вимірювання представлялися три компоненти любові: прихильність, турбота і ступінь інтимності відносин. Шкала симпатії ресструє: ступінь поваги, ступінь захоплення і ступінь сприйманого подібності об'єкта оцінки з респондентом. При аналізі отриманих даних ми виявили що в групах, в яких проводилось дослідження переважає шкала симпатії (17 балів з 28).

Досліджуючи конфліктність в групах, ми використали методику Басса-Даркі, яка дозволила визначити індивідуальний індекс агресивності та ворожості. А.Басс розділив поняття «агресія» і «ворожість» і визначив останню як «реакцію, розвиваю-

чу негативні почуття і негативні оцінки людей і подій». Він диференціював прояви агресії і ворожості, А. Басс і А. Дарк виділили такі види реакцій: фізична агресія – використання фізичної сили проти іншої особи; непряма агресія – обхідним шляхом спрямована на іншу особу або ні на кого не спрямована; роздратування – готовність до прояву негативних почуттів при найменшому порушенні (запальність, грубість); негативізм – опозиційна манера в поведінці, що виявляється від пасивного опору до активної боротьби проти встановлених звичаїв і законів; образа – заздрість і ненависть до оточуючих за дійсні і вигадані дії; підозрілість – негативна реакція в діапазоні від недовіри і обережності по відношенню до людей до переконання в тому, що інші люди планують і приносять шкоду; вербальна агресія – вираз негативних почуттів як через форму (крик, вереск), так і через зміст словесних відповідей (прокляття, погрози); почуття провини – висловлює можливе переконання суб'єкта в тому, що він є поганою людиною, робить зло, а також відчуваються їм докори сумління. Нормою агресивності є величина її індексу, що дорівнює 21 ± 4 . Норма ворожості дорівнює $6,5-7 \pm 3$. Аналізуючи наші дані, ми виявили що в групах з високим рівнем згуртованості показник ворожості склав 16 балів, а агресивності 15. Переважають такі різновиди агресії, як непряма агресія (7) та підозрілість (7). Найбільшу кількість балів набрали показники образи (7) і почуття провини (6), за ними йдуть роздратування (5), вербальна агресія (5). Найменший показник набрала фізична агресія. Показники ворожості вищі за норму.

Висновок: дослідивши динамічні зміни згуртованості в групах студентів протягом навчання, ми виявили те, що показник згуртованості з кожним роком зростає та збільшується дружелюбний характер міжособистісних відносин (у порівнянні з перевагами домінуючого характеру відносин на першому курсі) [4]. Знизився рівень конфліктності серед респондентів. На наш погляд, це обумовлено єдністю завдань, які вони вирішують протягом навчання, спільністю інтересів та цілей, окрім того, вони починають звикати один до одного та почувають себе членами своєї групи, а колектив, в якому вони знаходяться, їх повністю задовольняє. Вивчивши особливості ціннісних орієнтацій та атракцію серед наших досліджуваних, ми виявили що у них серед термінальних цінностей переважають індивідуалістичні цінності (любов, хороші друзі, матеріальне благополуччя, щасливе сімейне життя тощо).

Отже, юнацька молодь зберігає орієнтацію на знання, стійкі особисті відносини, справжню любов, вірну дружбу.

Література:

1. Алексеев В.Г. Ценностные ориентации личности и проблема их формирования. М.: Академия, 2009. 409 с.
2. Донцов А.И. Проблемы групповой сплоченности. М.: МГУ, 1979. 128 с.
3. Ильин Е.П. Психология общения и межличностных отношений. Питер, 2009. 576 с.
4. Ільїна Ю.Ю., Ключева Д.Д. Особливості ціннісних орієнтацій та міжособистісних відносин сучасної студентської молоді в групах з різним рівнем згуртованості. *Теоретичні та практичні аспекти розвитку сучасної педагогіки та психології*: міжнародна науково-практична конференція (Львів, 22-23 червня 2018). Львів, 2018. С. 11-14.
5. Куницына В.Н. Межличностное общение. Учебник для вузов. СПб.: Питер, 2001. 544 с.
6. Петровский А.В. Психологическая теория коллектива. М.: Педагогика, 1979. С. 53.
7. Сидоренков А.В. Психологические противоречия в малой группе. [ред. Е.В. Щедрина]. М. Генезис, 2003. С. 41-50.